

Констатација о владавини партитократије у нашем друштву постала је опште место теоријских увида у функционисање политичког система у Србији. Ако смо у социјалистичком систему имали владавину једне партије, онда се могло очекивати да ће увођењем вишепартијског и плуралистичког система бити изграђен демократски систем у коме ће бити коначно превладана постојећа повезаност државе и владајућих партијских структура. Међутим, дошло је до сасвим супротног процеса, странке су више него икада премрежиле државу и наш политички простор да се може рећи да имамо сада с једне стране слабо, немоћно и дезоријентисано друштво, а са друге стране апсолутну и неупитну доминацију партија у свим сферама државног устројства.

Постоје и партије у садашњој владајућој коалицији које једино могу да опстану ако су прикопчане на финансијске апарате државе, то су паразитске странке за које недостизање изборног цензуса значи и сигурни нестанак са актуелне политичке сцене. Најозлоглашеније корупционашке афере јасно показују да се у нашим приликама велико богатство не може стећи, а ни сачувати без озбиљне потпоре владајућих странака, а самим тим и државних органа које оне чврсто контролишу. Сама чињеница да никада нису заиста утврђени токови новца којим се финансирају странке и њихове изборне кампање довољан је доказ да су партије пре свега добро организоване интересне групације, да делују изнад закона, јер су постале праве приватне фирме за одржавање на власти. То подразумева и располагање свим доступним ресурсима државе, тако да су партије постале организације чији главни циљ није да заступају и бране демократску процедуру и начела јавног интереса. Олигархизација странака и функционисање принципа демократског централизма и неприкосновеног партијског вође, сраслост државних и партијских функција и управљање јавним предузећима главни су узрок зашто странке делују као извориште корупције.

Сведоци смо да због одржавања равнотеже у владајућој коалицији и обезбеђивања скупштинске већине водеће странке нису спремне да очигледне примере кршења закона и финансијских злоупотреба спрече, већ се поштује прећутни споразум о немешању у део власти који врши неки од коалиционих партнера. Погубне су последице и у вођењу кадровске политике јер овакав олигархијско-пословни приступ просто захтева подаништво и послушност као главну кадровску препоруку. Све се то оправдава потребом да се води прагматична политика јер се једино тако обезбеђује политичка стабилност. Тако се под фирмом нужне политичке стабилизације отвара простор за партијске чиновнике и послушнике да, чувајући стабилност државе, искористе све њене ресурсе за енормно богаћење и отворену пљачку.

Претварање пољопривредног земљишта у грађевинско је очигледан пример савеза тзв. успешних транзиционих бизнисмена и партијских структура и државних органа. Велика очекивања о мењању карактера политичке владавине остала су неостварени политички идеал. Зато и није чудно што унутар наших странака нема струјања нових и свежих политичких идеја, осмишљавања стратегија развоја друштва, динамичног дијалога и расправа о кретањима у савременом свету, развоја нових форми страначког организовања. Све је то замењено политичким спиновањем и маркетиншким кампањама које само потхрањују привид постојања странака. То је својеврсна страначка потемкијада.

Партије у Србији су данас анахроне, строго централизоване и запарложене псеудополитичке организације неспособне да одговоре изазовима савременог доба, закопане у живо блато опортунизма и прагматизма. Зато је нужно да наш страначки живот буде темељно демократизован и то тако што ће многи елементи демократског друштва бити унети у страначку организацију како би се разградио мит о неопходности монолитизма и очувања по сваку цену страначког јединства, а у ствари реч је о очувању власти. Јавност у томе има свакако пресудну улогу, али је неопходно и враћање утицаја маргинализованог страначког чланства, сведеног на пасивног посматрача. Доследно поштовање непосредних страначких избора са више кандидата, прихватање слободног посланичког мандата, већа овлашћења и надлежности основних страначких органа, раздвајање државних и партијских функција, главни одбори бирани на страначким изборима, а не немушти страначки органи у које се кооптирају страначке и дворске олигархије, референдуми о најважнијим питањима, напуштање централистичког страначког устројства, обезбеђивање права на критичко изјашњавање о раду страначког руководства, ограничавање броја мандата, поштовање демократске процедуре у вођењу кадровске политике, све су то механизми помоћу којих се може унети стварни демократски дух у наше мртво страначко море.

Није одржива ситуација у којој друштво усваја најважније демократске принципе и развија се у складу са њима, а постојеће страначке организације остају укопане у своје политичке и пословне интересе. То је највећа противречност не само нашег политичког живота. Како организације које по својој унутрашњој динамици следе Михелсонов гвоздени закон олигархије могу бити залога и основни покретач демократског друштва. Ми смо сведоци да наше друштво и поред свих тешкоћа и колебања успева да остварује демократски развој, а странке остају затворене у свом олигархијском кругу, постајући највећа препрека бржем и доследнијем развоју демократије.